

hebben met joodse rabbijnen. Niet alleen zijn werk werd gewaardeerd, óók dat jul- lie als gezin tijdens de zesdaagse oorlog op jullie post in Jeruzalem bleven. Nog tijdens een werkbezoek in 2000 hoorde ik met waardering over hem spreken.

Na 1967 (zijn benoeming in Amsterdam) bleef hij aan Groningen verbonden en woonde hij als afgevaardigde en adviseur onze vergaderingen bij. Wat hebben wij veel profijt gehad van zijn kennis en ervaring en wijze raad. Ik kon op hem leunen, toen ik in de jaren tachtig mede betrokken was bij het zoeken naar een 'nieuwe' Israëlpredikant. Kernachtig wist hij te zeggen waar het om ging en gaat: dat de Joden niet als vreemdeling ten opzichte van Gods verbond, belofte en roeping mogen worden beschouwd; met

hén is God begonnen; de relatie met hen heeft Hij nooit verbroken, al is het vaak door grote diepten heen gegaan. En de kerk moet altijd blijven beseffen dat zij 'erbijgekomen is'.

Nog een door hemzelf gegeven typering van de aard en de bedoeling van zijn werk is me bijgebleven: dat het gaat om het op gang brengen van het gesprek met Israël vanuit de Schriften en over wat die Schriften zeggen over de 'klaarblijkelijkheid' van Jezus als de aan Israël beloofde Messias. Misschien is dat een typische Maas-zin: kort, wezenlijk en duidelijk. Daar ligt inderdaad de kern van de ontmoeting tussen Israël en de kerk. En in dat opzicht hebben we veel van Maas geleerd!

Hij is wel eens een 'grensganger'

Bij het overlijden van G.J. Ornstein

G.C. den Hertog



Op 24 januari j.l. overleed onze oud-deputaat Gottlieb J. Ornstein. Bijna veertig jaar was hij afgevaardigde namens de particuliere synode van het Zuiden. Dat hij zo'n lange periode deel heeft uitgemaakt van ons deputaatschap had alles te maken met zijn bijzondere verbondenheid met Israël. Zijn grootvader Gottlieb

Ornstein was een Roemeense jood, die op de vlucht voor de pogroms eind 19e eeuw op doorreis naar Amerika in Rotterdam terechtkwam, vervolgens in Amsterdam, waar hij - zoals hij zelf op het schutblad van zijn bijbel verwoordde - zijn Heiland Jezus Christus leerde kennen.

De vader van onze broeder Ornstein was een markante figuur, die ook deel heeft

uitgemaakt van het Israël-deputaatschap. Toen hij in 1961 betrekkelijk jong overleed, heeft de particuliere synode in zijn plaats onze Gottlieb benoemd. Diep was hij zich bewust van zijn afkomst uit Israël, en tegelijk gaf hij zich uit liefde tot Christus en zijn gemeente aan allerlei kerkewerk. Zo heeft hij de laatste jaren veel gedaan in de kerkenraad van Rotterdam-Centrum en voor het pastoraat onder varenden. Maar hoezeer hij Rotterdammer was, en de haven hem vertrouwd was, dat was niet waar zijn hart klopte.

Vantevoren had hij vastgelegd dat op de rouwcirculaire het 'Hoor Israël' in het Hebreeuws weergegeven zou worden. Ook de schriftlezing voor de dienst had hij uitgekozen: Romeinen 11,25-36. Dat bijbelgedeelte zal niet vaak in een dienst

genoemd: heen en weer tussen Israël en de kerk. Ingang zoekend in Israël; en de kerk bewust makend van haar wortels en roeping. Het deed hem ook wel eens over kerk- (én: lánds!)grenzen heen kijken... En misschien werd hij ook niet altijd in zijn diepste bedoelingen door iedereen begrepen.

We zijn onze God heel dankbaar dat Hij Maas aan onze kerken, en in het bijzonder aan het Israëlwerk gegeven heeft. Maas heeft gezaaid in Israël. Maar ook in de kerken. Naar Gods belofte komt zaad óp – terwijl je soms zelf nauwelijks beseft hóé.

Als echtgenote en kinderen hebben jullie dicht bij zijn werk gestaan; hem ook de gelegenheid gegeven zich daarin te ontplooiën. Ongetwijfeld zullen jullie

daarin zijn diepste intenties hebben geproefd: zijn hartelijke liefde tot de God van Israël, de Vader van onze Here Jezus Christus en zijn groot respect voor Diens heilig Woord.

Mag ik, namens onze deputaten en kerken, jullie tenslotte enkele fragmenten meegeven uit het tweede van het Joodse Achttien-gebed:

‘Gij zijt machtig voor altijd, Heer; Gij doet doden leven, groot zijt Ge in bevrijden;

Die in verbondenheid het leven onderhoudt, vallenden steunt, zieken geneest en geboeiden losmaak en zijn trouw gestand doet aan hen die slapen in het stof. Wie is als Gij, Heer van machtige daden.... Gezegend Gij, Heer, die de doden doet leven.

Zó moge de Here jullie troosten en zegenen!

van gedachtenis gelezen worden. Het is het slotakkoord van de hoofdstukken 9 tot 11, waar Paulus op een adembemende wijze over Gods weg met Israël, dat is: Gods trouw aan Israël, spreekt. Het zijn moeilijke hoofdstukken om te verstaan, en nog moeilijker om te verwerken.

Bij het schrijven had Paulus stellig ook niet-joden op het oog, die zich boven Israël menen te kunnen verheffen of zelfs de gedachte bij zich voelen opkomen dat Israël voorgoed bij God zou hebben afgedaan. Al gaat Romeinen 11,25-36 dus over Israël, toch moeten we voor ogen houden dat Paulus schrijft aan de christenen in Rome, die van huis uit in meerderheid heidenen waren.

Hij spreekt hier van een ‘geheimenis’. Zoals het in vers 25 staat kunnen we eruit opmaken, dat Paulus iets gaat zeggen, wat hij nog niet eerder zó naar voren heeft gebracht. Een ‘geheimenis’, dat is niet een mysterie, dat met goed nadenken doorvorst kan worden of door iemand uitgelegd. Waar het Nieuwe Testament over een ‘geheimenis’ spreekt,

is dat met het oog op Gods handelen, waarin Hij zijn Koninkrijk tot stand brengt. Hier doelt Paulus op het ‘geheimenis’, dat God Zichzelf, d.i. zijn genade, verheerlijken zal aan Israël en de volken. De ‘verharding’ die ‘over Israël is gekomen’ maakt deel uit van dit ‘geheimenis’. Het heeft zijn plaats in Gods verborgen raad met betrekking tot de verwerkelijking van zijn heilsplan voor Israël en de volken.

Dit is hetgeen onze broeder Gottlieb Ornstein zijn leven lang zó intens heeft beziggehouden. Niet toevallig zijn we daarmee tegelijk ook bij de enige grond van zijn en ons behoud.

In vers 26 lezen we: ‘De Verlosser zal uit Sion komen, Hij zal de goddeloosheden van Jakob afwenden. En dit is mijn verbond met hen, wanneer Ik hun zonden wegneem.’

God zal zelf als Verlosser komen en de ongerechtigheden van Jacob afwentelen. Het is een aanhaling uit het boek Jesaja, maar Paulus heeft er wat aan veranderd. Terwijl in de tekst van het Oude Testament staat dat de Verlosser naar Sion zal

komen om zijn verbond gestand te doen, schrijft Paulus dat de Verlosser uit Sion zal komen. Dat mogen de heidenen nooit vergeten: hun Verlosser komt uit Sion. 'Het heil is uit de joden.'

Paulus zegt er nog iets bij. Met dat de Verlosser uit Sion komt 'wendt' Hij Zelf de goddeloosheden van Jacob af. Dat is dus nodig, dat God de zonden van Israël wegneemt. Zo onderstrepen deze woorden de dubbele heilsbeweging die in de hoofdstukken Romeinen 9 tot 11 te zien is: van Israël naar de heidenen, vanwege de val van Israël, en van de heidenen weer naar Israël, vanwege het jaloersmakende geloof van de heidenen dat de naijver van Israël opwekt. En in dat alles laat de Here Israël niet los, omdat Hij niet loslaat wat zijn hand begon. We doen er goed aan te letten op de geschiedenis, hoe God daarin handelt. Daarbij is de volstreckte genade van God, zoals die tot uitdrukking komt in de rechtvaardiging van de goddeloze, de kern. In de geschiedenis is er een heen en weer, een golfbeweging, waar te nemen tussen Israël en de volken. En in die golfbeweging is de Here Zelf bezig allen te doordringen van de grootheid van zijn genade, als enige grond voor hun behoud.

Dit is een geheimenis om bij te leven, en om bij te sterven. De grote verbanden

van Gods weg met Israël en de volken, zeker. Maar we moeten onszelf niet vergeten, wie we zijn voor Gods aangezicht. Je kunt zelf alleen leven van die onvoorstelbare genade van God. Paulus zingt ervan aan het slot van dit bijbelgedeelte, als hij uitbreekt in een lofprijzing. Ja, dat is waar het in dit gedeelte om gaat: Gods trouw in de grote geschiedenis als grond om ons toe te vertrouwen aan Hem in de kleine geschiedenis van ons mensenleven.

Onze broeder Gottlieb Ornstein is heengegaan. Als ik denk aan zijn keuze voor dit bijbelgedeelte, aan wat hem in zijn leven heeft bewogen, aan wie hij is geweest, dan denk ik aan deze lange, magere man, broeder, vader, vriend, die ik nooit anders heb gekend dan als iemand die met zijn lijf te stellen had. Maar hij zeurde niet, hij ging door tot hij niet meer kon.

Denkend aan hem, aan zijn weg, zijn inzet, zijn tekstkeuze voor de afscheidsdienst kom ik terecht bij de lofzang van Simeon: 'Nu laat Gij, Here, uw dienstknecht gaan in vrede, naar uw woord, want mijn ogen hebben uw heil gezien, dat Gij bereid hebt voor het aangezicht van alle volken: licht tot openbaring voor de heidenen en heerlijkheid voor uw volk Israël.'

Commissie van redactie

drs. G.J. van den Boogert
ds. A. Brons
ds. H.D. Rietveld

Eindredacteur

drs. G.J. van den Boogert
Graspieper 8
8081 ZR Elburg
tel.: (0525) 69 02 22
e-mail:
booge269@planet.nl

Internetpagina

www.kerkenisrael.nl

Administratieadres

Landelijk kerkelijk bureau
van de Chr. Geref. Kerken
Vijftien Morgen 1
3901 HA Veenendaal
Postbus 334
3900 AH Veenendaal
tel. (0318) 58 23 50
fax (0318) 58 23 51
e-mail: lkb@cgc.nl

Penningmeester

H. van Braak
Prins Willem-Alexander-
park 133
3905 CD Veenendaal

tel.: (0318) 51 54 27

e-mail:

h.h.van.braak@hccnet.nl
Gironummer 365271,
t.n.v. penningmeester
deputaten Kerk & Israël
CGK te Veenendaal

Voor legaten en schenkingen
kunt u contact opnemen met de
penningmeester; hij geeft ook
gaarne informatie over diverse
aan te bevelen projecten.